

засіданні із запрошенням такого кандидата. Кандидат на посаду судді має право ознайомитися з цією інформацією, надати відповідні пояснення, спростувати та заперечити її» [1]. Таким чином законодавець залишає право кандидата на посаду судді обґрунтувати інформацію подану ним в декларації родинних зв'язків, що є цілком припустимим в процесі становлення такого правового інструмент діяльності судді (як і в цілому публічного службовця). Тим більше наявність у кандидата родинних зв'язків з посадовими особами, перелік яких визначено ст. 61 Закону не має впливати на негативну характеристику кандидата на посаду судді адже наявність у кандидата на посаду судді близьких родичів в судовій та правоохоронній системі не можна розцінюватись як негатив, навпаки це свідчить про спадковість професії, передання та отримання належного досвіду, виховання на цінностях поваги до закону та ін.

1. Про судоустрій та правовий статус суддів: Закон України від 2 червня 2016 року № 1402-VIII: *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 31. Ст. 545.

2. Про затвердження Порядку проведення контролю та повної перевірки декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування: Наказ Національним агентством з питань запобігання корупції від 15.04.2020 № 144/20. *Офіційний вісник України*. 2020. № 33. Стор. 49. Ст.1122.

3. Про затвердження Порядку проведення спеціальної перевірки стосовно осіб, які претендують на зайняття посад, які передбачають зайняття відповідального або особливо відповідального становища, та посад з підвищеним корупційним ризиком: Постанова Кабінету Міністрів України від 25 березня 2015 р. № 171. *Офіційний вісник України*. 2015. № 28. Стор. 115. Ст. 812.

Юлія Рябчук,
ад'юнкт кафедри
кримінального права та кримінології
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ ПРАВА ЛЮДИНИ НА РІВНІСТЬ НА ПРИКЛАДІ ст. 161 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

Рівність лежить в основі концепції прав людини та є запорукою їх дотримання. Саме принцип рівності стояв у витоків перших концепцій природного права людини. Він є проголошеним статтях 1, 2, 6, 7 Загальної декларації прав людини, та підґрунтям права свободи та особисту недоторканість, свободу думки, совісті і релігії, свободи вираження поглядів та заборони дискримінації у Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (статті 5, 9, 10, 14). Щодо національного законодавства, то право на рівність

та заборона дискримінації закріплені в Конституції (ст.21, 24, 35 та ін.), Законі України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні» та охороняються Законом про кримінальну відповідальність [1-5].

На сьогодні Кримінальний кодекс України (далі – ККУ), містить статтю 161 «Порушення рівноправності громадян залежно від їх расової, національної належності, релігійних переконань, інвалідності та за іншими ознаками», яка вже довгий час піддається критиці наукової спільноти. Склад вказаного кримінального правопорушення, на перший погляд, здається універсальним та охоплює всі аспекти захисту вказаного права, але має, на нашу думку, суттєві недоліки.

По-перше, вважаємо, що законодавець не коректно використовує поняття «рівноправність», коли безпосереднім об'єктом цього кримінального правопорушення є закріплена в Конституції України рівність людини і громадянина у правах та свободах [6]. По-друге, норма ст. 161 ККУ включає в собі декілька окремих складів кримінальних правопорушень, які у міжнародному праві та законодавстві зарубіжних країн кваліфікуються окремо. Зокрема, у змісті диспозиції ч.1 ст.161 ККУ можна відокремити: «умисні дії, спрямовані на розпалювання національної, расової чи релігійної ворожнечі та ненависті, на приниження національної честі та гідності» – можна віднести до групи «злочинів ґрунті ненависті»; «образа почуттів громадян у зв'язку з їхніми релігійними переконаннями» - до «мови ворожнечі»; «пряме чи непряме обмеження прав або встановлення прямих чи непрямих привілеїв громадян за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, інвалідності, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками» - до дискримінації. На нашу думку, наразі страждає ефективність документування та розслідування даних видів правопорушень, саме через складність викладення диспозиції вищезазначеної норми.

Крім цього, норма передбачена ст. 161 ККУ, є загальною щодо норм, які містять кваліфікований або особливо кваліфікований склад злочину з мотивом нетерпимості (ст. п. 14 ч. 2 ст. 115 (умисне вбивство); ч. 2 ст. 121 (умисне тяжке тілесне ушкодження); ч. 2 ст. 122 (умисне середньої тяжкості тілесне ушкодження); ч. 2 ст. 126 (побої і мордування); ч. 2 ст. 127 (катування); ч. 2 ст. 129 (погроза вбивством) ККУ, які є спеціальними, що виключає кваліфікацію за сукупністю.

В свою чергу, Європейський суд з прав людини неодноразово у своїх рішеннях наголошував, що застосування однакових методів і підходів до розслідування злочинів на ґрунті нетерпимості та до інших насильницьких злочинів, які не мають такого мотиву, є невірним, оскільки це означає, що держава ігнорує особливо руйнівну для прав людини природу злочинів на ґрунті нетерпимості [7].

Отже, хоча ст. 161 ККУ є вважається загальною нормою, що встановлює відповідальність за порушення рівноправності громадян, охоплює низку

різних складів кримінальних правопорушень, але не здатна захистити особу, яка потерпіла від насильства на ґрунті нетерпимості. У міжнародному праві прийнято розділяти такі поняття як дискримінація, злочини на ґрунті ненависті та мову ворожнечі, а у вітчизняному кримінальному законодавстві всі ці склади об'єднані в одній статті, що створює труднощі правильної кваліфікації цього злочинного діяння та ставить під загрозу належний захист права людини на рівність, та умови для приховування цих правопорушень, неможливості їх ефективного розслідування. Тому вважаємо доцільним продовжити подальшу розробку пропозицій щодо внесення змін до ст. 161 ККУ.

1. Загальна декларація прав людини [Електронний ресурс] // Верховна Рада України Законодавство України – Режим доступу до ресурсу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text

2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод [Електронний ресурс] // Верховна Рада України Законодавство України – Режим доступу до ресурсу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text

3. Конституція України [Електронний ресурс] // Верховна Рада України Законодавство України – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

4. Закон України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні» [Електронний ресурс] // Верховна Рада України Законодавство України – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5207-17#Text>

5. Кримінальний кодекс України [Електронний ресурс] // Верховна Рада України Законодавство України – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>

6. «Міланович проти Сербії» (Milanovic v. Serbia) від 20.06.2011 № 44614/07; «Ангелова та Ілієв проти Болгарії» (Angelova and Iliev v. Bulgaria) від 26.07.2007 № 55523/00 [Електронний ресурс] // Європейська Конвенція о защите прав человека: право и практика – Режим доступу до ресурсу: <http://www.echr.ru/documents/doc/2471244/2471244-005.htm>

Юлія Самойленко,
аспірант кафедри адміністративного права,
процесу та адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

СИСТЕМА АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ ЗАСОБІВ ЗАХИСТУ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ

Аналіз законодавства дає можливість засвідчити, що нормативного визначення поняття та системи адміністративно-правових засобів захисту персональних даних відсутнє. Так, Закон України «Про захист персональних даних» [1] визначає тільки: в ст.5 об'єкти такого захисту - персональні дані, обходячи стороною суб'єктів їх захисту, та частково в ст. 24 визначає структу-